

DE HBO-JURIST AAN

DE HBO-JURIST BESTAAT IN NEDERLAND NOG NIET LANG, MAAR DE STUDIE HBO-RECHTEN SPREEKT AAN EN STUDENTEN STROMEN TOE. EEN VERKENNING VAN DE AANSLUITING VAN VRAAG EN AANBOD LAAT ZIEN DAT ER KNELPUNTEN DREIGEN EN DAT ONDERZOEK NODIG IS.

Sinds 2002 worden in Nederland hbo-juristen opgeleid. Er waren verschillende aanleidingen om de studie HBO-Rechten op te richten. Als gevolg van de juridisering van de samenleving zou het aanbod van afgestudeerde universitaire juristen onvoldoende zijn om de vraag aan te kunnen. Ook leek het wenselijk om hbo'ers met een steviger juridisch profiel in te kunnen zetten dan de tot dan toe beschikbare MER-afgestudeerden. Daarnaast was er behoefte aan anders opgeleide juristen: praktijkgericht, oplossingsgericht en gericht op vaardigheden. Tevens waren beleidsmakers, met het oog op een betere aansluiting op de arbeidsmarkt, voorstander van een waaieraanpak binnen beroepen en opleidingen in de juridische sector.¹ Zo schrijft de Staatssecretaris van Justitie in 2008 in de Kamerbrief 'Van duur naar duurzaam' over de gesubsidieerde rechtsbijstand dat 'verzekeraars mede door de schaal waarop zij opereren, een scherp oog hebben voor vernieuwing en efficiencyverbetering van de dienstverlening. Hierdoor liggen functiedifferentiatie en aanbodvergroting,

bijvoorbeeld via de inzet van hbo-juristen, meer binnen handbereik dan in de huidige opzet het geval is. Hetzelfde geldt voor het toepassen van alternatieve vormen van geschiloplossing'.² De opleidingsplannen zijn in 2002 geaccrediteerd door de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie en voor alle bekostigde HBR-opleidingen is door het Ministerie van OC&W de doelmatigheidstoets gehanteerd. Dat betekent dat er op de arbeidsmarkt inderdaad een behoefte bestaat aan hbo-juristen.

Velen studeren verder

Inmiddels kan HBR aan tien hogescholen en drie particuliere instituten worden gevolgd. Landelijk zijn er ongeveer 8500 studenten in opleiding. Bij Hogeschool Utrecht zijn dat momenteel 997 voltijd- en 150 deeltijdstudenten. Gezien dit enorme potentieel lijkt het voor scholen en beleidsmakers belangrijk om betrokken te blijven bij arbeidsmarktontwikkelingen. Zijn hbo-juristen werkelijk van betekenis voor de juridische dienstverlening - niet alleen om tekorten op te vangen, maar ook vanwege hun specifieke competenties? Gaan ze een rol spelen in de innovatie en efficiëntie van de dienstverlening?

Studenten blijken om diverse redenen voor HBR te kiezen. Slechts een beperkte groep komt naar de opleiding om straks als hbo-jurist te kunnen werken. In die gevallen spreekt de praktische kant van het beroep aan, is de studie een functievereiste voor reeds werkende deeltijdstudenten, of is hbo-niveau het maximaal haalbare. Veel studenten kiezen HBR als

doorstroomstudie naar de universiteit of omdat het een brede algemene opleiding is 'waar je veel mee kunt'.

Hoewel niet is onderzocht wat de gevolgen zijn van deze uiteenlopende instroommotivaties, brengen ze mogelijk risico's mee voor de betreding van de arbeidsmarkt. Uit landelijk promotieonderzoek en recent alumnionderzoek door de HU blijkt dat veertig procent van de potentiële hbo-juristen niet als zodanig in de beroepspraktijk terechtkomt, maar doorstudeert aan de universiteit. In werkelijkheid is dit aantal nog groter omdat een deel van de startpopulatie na het behalen van de propedeuse al de overstap naar de academische studie maakt. De belangrijkste oorzaak daarvan is het ontbreken van een wenkend beroepsperspectief. Er zijn nog weinig rolmodellen, de concurrentie van de meestertitel speelt en het werkveld herkent de toegevoegde waarde nog onvoldoende.

Met argusogen bekeken

Op de arbeidsmarkt, waar hbo-juristen en organisaties elkaar zouden moeten vinden, zijn momenteel drie problemen.

Ten eerste belemmert de onbekendheid met het beroep de matching. Zo moet de Utrechtse opleiding voor haar jaarlijkse carrièremarkt ongeveer 200 organisaties benaderen om er 25 in huis te krijgen. Sollicitanten merken dat de studie niet bekend is of zelfs dat men niet zit te wachten op de hbo-jurist.³

Ten tweede veroorzaakt de kredietcrisis verlies van banen en zijn er dus ook meer werkzoekende wo-juristen. De belangstelling van juridische detacheerders is bijvoorbeeld fors afgenomen. In het notariaat, dat enthousiast is over de hbo-jurist, zijn op dit moment weinig banen te verwachten. Ten derde ervaren alumni weerstand tegen de komst van een nieuwe tussenlaag in de juridische beroepskolom. Ze voelen zich 'met argusogen bekeken' en hebben de indruk dat wo-juristen zich bedreigd voelen.⁴ Hoewel de onderzoeken onder alumni niks vertellen over de arbeidsmarktpositie van de hbo-jurist, kunnen we vaststellen dat de arbeidsmarkt door de crisis tijdelijk onder druk staat en dat 'onbekendheid met' en 'weerstand tegen' dat kunnen versterken.

DE ARBEIDSMARKT WIL WETEN HOE DE HBO-JURIST TOT ZIJN RECHT KOMT

Alumni HBO-Rechten HU

T/m 2009 zijn 209 mensen afgestuurd, waarvan 126 alumni zijn onderzocht. 51% volgt een aan Rechten gelieerde studie, 59% van de alumni werkt, 41% werkt niet, 15% van de alumni combineert werk en studie.

Van de 74 werkende alumni heeft 71% een (HBO) juridische functie. 26 Alumni werken bij een overheidsorganisatie (35%), 17 in de procespraktijk (23%), 26 in het bedrijfsleven (35%) en 5 elders (7%).

Bij organisaties die hbo-juristen in dienst nemen, spelen vragen van organisatorische en personele aard. Men vraagt zich bijvoorbeeld af 'hoe de hbo-jurist een rol kan spelen in de capaciteitsplannen van de organisatie die streeft naar doelmatigheid, stabiliteit en een goede aansluiting tussen opleiding en functies'. Men wil weten 'waar gemiddeld genomen het plafond voor de hbo-jurist ligt betreffende complexiteit van zaken'. En ook 'hoe de hbo-jurist met zijn specifieke competenties het best tot zijn recht kan komen?'⁵

Roep om onderzoek

De tekorten aan kennis over de beroeps-

rol, de organisatorische inpassing en de maximalisatie van talenten van de hbo-jurist vragen om onderzoek. Enkele mooie initiatieven daargelaten, is weinig onderzoek gedaan rond de komst van de hbo-jurist. Met negen consortiumpartners uit het bedrijfsleven, de semioverheid en de procespraktijk heeft Hogeschool Utrecht een subsidieaanvraag in voorbereiding voor onderzoek naar de hbo-jurist in arbeidsorganisaties. Het traject zal 'best practices' opleveren aangaande de beroepsrol, een staalkaart van de regionale arbeidsmarktparticipatie en aanbevelingen voor de opleidingen om de aansluiting met het werkveld te verbete-

ren. De HU wil de uitkomsten van het onderzoek verspreiden met een website, publicaties, congressen en een landelijk netwerk van hbo-juristen. ■

Door: drs. Esther M. Verboon MBA, opleidingsmanager HBR voltijd HU

1 Bron: congresbundel HBO-Rechten in het werkveld (2010)

2 Bron: Kamerbrief 31753, nr 1

3 Bron: alumni-interviews bij DAS en leden werkveldcommissie (2010)

4 Bron: alumni-interviews bij DAS en leden werkveldcommissie (2010)

5 Bron: gesprekken met consortiumpartners RAAK aanvraag HBO-jurist in arbeidsorganisaties (2010)